

Γεωργίου Β. Τσούπρα, Δρ Θεολογίας-Εκπαιδευτικού

Την Πέμπτη της δεύτερης εβδομάδας του Τριωδίου δεν εορτάζουμε κάποια σπουδαία εορτή ούτε ενθυμόμαστε κάποιο σπουδαίο γεγονός. Κι όμως, αυτή η Πέμπτη κατέχει ιδιαίτερη σημασία στην Παράδοσή μας με το όνομα Τσικνοπέμπτη ή Τσικνοπέφτη. Αυτήν την ημέρα σε όλα τα σπίτια τσικνίζουν κρέατα, τρώνε δηλαδή κρέας που έχει ψηθεί στα κάρβουνα ή στο τηγάνι, απ' όπου αναδύεται έντονη τσίκνα στον αέρα. Από πού, όμως, έχει έρθει αυτή η παράδοση;

Η εξήγηση είναι απλή. Η ημέρα αυτή, αν και είναι παράδοξο, εξαρτάται απόλυτα από τη χριστιανική νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής! Αν δεν υπήρχε αυτή, μάλλον η συγκεκριμένη Πέμπτη δεν θα είχε καμμία διαφοροποίηση από τις υπόλοιπες. Αυτό συμβαίνει επειδή, βάσει της Παράδοσης της Ορθόδοξης Εκκλησίας, την τρίτη Κυριακή του Τριωδίου, δηλαδή την Κυριακή μετά την Τσικνοπέμπτη, τρώμε για τελευταία φορά πριν τη νηστεία κρέας. Την επόμενη εβδομάδα τρώγονται μόνο αυγά και γαλακτοκομικά, γι' αυτό λέγεται η εβδομάδα αυτή «Τυρινή» και από την Καθαρά Δευτέρα αρχίζει η δύσκολη νηστεία των πενήντα ημερών μέχρι το Πάσχα. Επίσης το συγκεκριμένο Σάββατο μετά την Τσικνοπέμπτη γίνονται μνημόσυνα για τους νεκρούς, είναι όπως λέγεται «Ψυχοσάββατο».

Και τις δύο αυτές ημέρες οι χριστιανοί από την παλιά εποχή συνήθιζαν να κάνουν τραπέζια με κρέατα, και γιατί τελειώνει η κρεοφαγία αλλά και γιατί συνηθίζοταν να προσφέρουν νεκρόδειπνα στη μνήμη των τεθνεώτων. Για να έχουν, όμως, κρέας, σε εποχές παλαιότερες από τη δική μας, έπρεπε να σφάξουν κάποιο ζώο. Αυτό γινόταν συνήθως δύο-τρεις ημέρες πριν, ώστε να «σιτέψει» το κρέας για να το καταναλώσουν το Σαββατοκύριακο. Η μόνη ημέρα που ήταν εύκαιρη ήταν η Πέμπτη, αφού Τετάρτη και Παρασκευή αυτής της εβδομάδας ισχύει αυστηρή νηστεία. Έσφαζαν, λοιπόν, τα αρνιά ή τα χοιρινά με εορταστικό πνεύμα και επί τόπου κατανάλωναν ό,τι δεν χρειαζόταν «σίτεμα». Συμπλήρωναν τα φαγητά στο τραπέζι ακόμη και με το χοιρινό που είχε περισσέψει καπνισμένο ή τσιγαρισμένο από τα Χριστούγεννα. Αυτά τα έψηναν επί τόπου στα κάρβουνα και τα έτρωγαν με τη συνοδεία άφθονου κρασιού. Έτσι έμεινε μέχρι τις ημέρες μας η συνήθεια του τσικνίσματος, παρόλο που στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό το έθιμο έχει αποκοπεί από την παράδοση της νηστείας. Ακόμη, δεν περιορίζεται μόνο στον χώρο των ορθόδοξων λαών αλλά παρατηρείται και σε άλλες παραδόσεις, όπως των Γερμανών, των Ισπανών, των Πολωνών κ.α., οι οποίοι ακολουθούν τη Ρωμαιοκαθολική Παράδοση.

Βεβαίως, όπως συμβαίνει με τόσα πολλά έθιμα που έχουν διασωθεί στο πέρασμα των αιώνων, κάποιοι ερευνητές έχουν συνδέσει τη συνήθεια του τσικνίσματος με τις αρχαίες βακχικές εορτές αλλά και τις ημέρες των εορτών, που τοποθετούνται στις αρχές της άνοιξης, τις πρώτες ημέρες του Μαρτίου. Πέρα από τη σύνδεση ή όχι του έθιμου με παγανιστικές τελετές και λατρείες, η παραδοσιακή του έννοια έχει απόλυτα συνδεθεί με τον χριστιανισμό και την ασκητική παράδοση της Εκκλησίας, και συγκεκριμένα με τη νηστεία. Γι' αυτό και κατά τη γνώμη μου αυτός

που καταλαβαίνει καλύτερα τη σημασία του είναι εκείνος που το έχει ανάγκη, δηλαδή όποιος θα τηρήσει την πεντηκονθήμερη νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Για όλους τους υπόλοιπους μπορεί να είναι μια ευκαιρία για φαγοπότι και διασκέδαση, συνδυασμένη συνήθως με μασκάρωμα και πειρακτική διάθεση, δεν αποτελεί όμως ανάγκη και ούτε μπορεί να σημαίνει κάτι πέραν αυτού. Άνετα θα μπορούσε να τοποθετηθεί σε οποιαδήποτε άλλη ημέρα, ειδικά στην εποχή μας που η κρεοφαγία είναι καθημερινή συνήθεια. Λειτουργεί, λοιπόν, απλώς ως έθιμο της λαϊκής παράδοσης, όπως και η Καθαρά Δευτέρα ή το Πάσχα, αποκομμένο από το πνευματικό του νόημα.